

אישור הטלת מס פחמן בישראל: שינוי אקלים בסביבה העסקית

עדכוני לקוחות

בימים אלה אושר באופן סופי הצו המכונן את מס הפחמן בישראל – מס הפחמן הוא מס המוטל על רכישה של דלקים פוסיליים, במטרה לעודד הפחתת השימוש בדלקים אלו ובעקיפין להפחית פליטות גזי חממה. השפעתו צפויה להיות רחבה ומורגשת בכל שכבות המשק: החל מתעשיות עתירות אנרגיה וחברות חשמל, דרך מפעלי תעשייה כבדה המסתמכים על דלקים אלו בתהליכי הייצור, וכלה בחברות ובצרכנים לאורך שרשרת האספקה. גם עסקים שאינם משתמשים ישירות בדלקים פוסיליים עלולים להיות מושפעים מעליית מחירים של חומרי גלם, מוצרים ושירותים, כתוצאה מהתייקרות עלויות האנרגיה והייצור במשק. ההשפעה עשויה להיות משמעותית במיוחד בענפים שבהם עלויות האנרגיה מהוות מרכיב משמעותי בהוצאות הייצור.

מס הפחמן הישראלי מצטרף למגמה עולמית של מיסוי פליטות פחמן והוא מהווה ציון דרך משמעותי במדיניות האקלים והמיסוי הסביבתי של ישראל, שכן זו הפעם הראשונה שמדינת ישראל מיישמת מנגנון מיסוי בגין פליטות פחמן. מנגנון המחייב היערכות מתאימה מצד המגזר העסקי.

עיקרי החקיקה והשלכותיה

המודל הישראלי מבוסס על מיסוי ישיר של הדלקים המזהמים, דומה לזה הנהוג במדינות כמו שוודיה וקנדה. המיסוי מתבצע באמצעות העלאת שיעור הבלו במסגרת צו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון מס' 2 והוראת שעה מס' 2), התשפ"ד-2024. יתרונותיו כוללים פשטות יחסית ויכולת חיזוי של הכנסות המדינה, אך הוא מתמודד עם האתגר של קביעת המחיר הנכון לטון פחמן (לעומת מדינות אחרות, כמו מדינות האיחוד האירופי וקליפורניה, המיישמות מערכת סחר בפליטות (ETS)), הכרוך בגמישות שוק ובתמריץ להפחתת פליטות מעבר ליעד, אך סובל מתנודתיות במחירים ומורכבות ניהולית).

המודל הישראלי מתאפיין בגישה הדרגתית ובמנגנוני תמיכה לתעשייה, מה שעשוי להקל על ההסתגלות אך גם להאט את קצב הפחתת הפליטות ביחס למודלים אגרסיביים יותר.

- המס יחול על מחירי פחם, מזוט, גפ"מ, פטקוק וגז טבעי.
- שיעורי המס צפויים לעלות בהדרגה עד 2030 עם עלייה משמעותית של מאות אחוזים לאורך התקופה. שיעורי המס משתנים לפי סוג הדלק. למשל, בשנת 2025, המס על פחם יתחיל ב-147 ₪ לטון, ועל גז טבעי ב-33 ₪ לטון. בהמשך, החל משנת 2030, שיעורי המס צפויים לעלות ל-515 ₪ לטון עבור פחם ול-192 ₪ לטון עבור גז טבעי. זוהי עלייה של כ-250% במס על פחם וכ-482% במס על גז טבעי לאורך תקופה של חמש שנים. ההשפעה הצפויה של המס כוללת עלייה של עד 5% בתעריפי החשמל.
- הערכות מדברות על הכנסה צפויה למדינה של כ-2.5 מיליארד ₪ בשנה עד 2030.
- מועד תחילת כניסת המיסוי לתוקף מתוכנן ל-1 בינואר 2025.
- כניסת המס לתוקף מותנית בפרסום מנגנון הסיוע לתעשייה עד 24 בדצמבר 2024 על ידי משרד האוצר.

במידה ו המנגנון לא יפורסם עד המועד הקבוע, כניסת המס לתוקף תידחה לינואר 2026.

מתווה הסיוע הצפוי

בשל ההשלכות הכלכליות הצפויות בגין המיסוי, התקיימו בטרם כניסת החוק לתוקפו דיונים בין התאחדות התעשיינים למשרד האוצר, לניסוח מתווה אשר יאפשר לתעשייה הישראלית להסתגל למיסוי החדש. המתווה צפוי לכלול שלושה סוגי מענקים בסכום כולל של כמיליארד ₪: מענקי הסתגלות בסך כ-800 מיליון ₪ המיועדים לתמרץ התייעלות אנרגטית בשיעור של 2.1% בשנה החל מ-2025, מענקי התייעלות לגופים שאינם זכאים למענקי הסתגלות, ומענקים לקידום טכנולוגיות ללכידת פחמן. משרד האוצר התחייב למנגנון למניעת כפל מס עבור יצואנים לאירופה.

המתווה המאושר כאמור, טרם התפרסם.

המלצות והצעדים הבאים

ההשלכות המשפטיות והעסקיות של מס הפחמן החדש מצריכות היערכות של חברות מתחומי האנרגיה, התעשייה הכבדה וחברות מתחומים נוספים שעשויות להיות מושפעות מהתייקרות הדלקים הפוסיליים באופן עקיף. ראשית, נדרשת בחינה מחודשת של חוזים, קיימים ועתידיים, במיוחד בתחום אספקת האנרגיה, כגון הסכמי רכישת חשמל (PPAS) וגז (GSPA) וכן מומלץ לבחון הוראות קיימות העוסקות בשינויי מיסוי. במקביל, חברות צריכות לשקול אופטימיזציה של תמהיל הדלקים שלהן, למשל מעבר ממזוט לגז טבעי או לאנרגיות מתחדשות, תוך בחינת היבטים המשפטיים הכרוכים בכך. יש לבחון גם את ההשפעה על שרשרת האספקה, כולל אפשרות של עליית מחירים מצד ספקים עתירי אנרגיה, ולהיערך לדרישות רגולטוריות חדשות, במיוחד בתחום הדיווח על פליטות פחמן. בנוסף, המס עשוי להשפיע על כדאיות השקעות בתשתיות, מה שמחייב בחינה מחודשת של פרויקטים קיימים ועתידיים. יתכן ונדרשת גם בחינה של אופן הגילוי וההצגה של השפעות מס הפחמן בדוחות הכספיים, כולל שאלות כמו הצורך בהפרשה לחבויות עתידיות והשפעה על שווי נכסים.

כדאי להיערך לדרישות איסוף נתונים ודיווח שצפויות להיות מוטלות בעתיד. זה כולל פיתוח מערכות ותהליכים לניטור מדויק של שימוש בדלקים וחיסכון בפליטות, הכשרת כוח אדם לניהול ועיבוד הנתונים, והקמת מנגנוני בקרה פנימיים להבטחת דיוק ואמינות הדיווחים. בהמשך, חשוב יהיה להיערך לניצול מיטבי של מענקי ההסתגלות וההתייעלות הצפויים, תוך בחינה מעמיקה של הזכאות, התנאים וההשלכות המשפטיות של קבלת מענקים אלו.

סיכום

אישור מס הפחמן מהווה שינוי משמעותי בסביבה העסקית והרגולטורית בישראל, במיוחד עבור תעשיות עתירות אנרגיה וצרכני אנרגיה. משרדנו ערוך לסייע בניתוח ההשלכות הספציפיות עבור ארגונכם וביגובש אסטרטגיה משפטית מותאמת. אנו מזמינים אתכם ליצור עמנו קשר לכל שאלה או צורך בייעוץ מעמיק בנושא.

אנשי קשר

יחיאל ציפורי
עורך דין בכיר